

Motion till riksdagen

1989/90:K238

av Per Stenmarck (m)

Närradiolagstiftningen

Både den danska och den svenska radion kom igång ungefär samtidigt i början av 1920-talet. De nordiska lagstiftarna skrämdes av den delvis kaotiska utvecklingen i radions pionjärland USA. Där rådde stor oreda i etern, innan en lagreglering av de privata stationerna kom till stånd mot slutet av 1920-talet. Då hade Sverige och Danmark redan hunnit välja en annan väg än lagreglering av privata radiostationer: nämligen statskontrollerade monopol.

1924 fick Radiotjänst monopol på rundradiosändningar i Sverige och 1925 grundades Statsradiofonien (senare Danmarks radio). I USA upprättades i början av 1930-talet en speciell fristående myndighet med uppgift att fördela utrymmet i etern, utdela koncessioner (sändningsrätter) och handha övergripande kontroll av innehåll och teknisk standard.

Ordningen i Danmark och Sverige stod sig i drygt ett halvsekel. I slutet av 1970-talet började den svenska borgerliga regeringen se över radio- och TV-verksamheten. Resultatet blev en uppdelning av Sveriges Radio i flera olika dotterbolag – bl.a ett för radio – och ett beslut att införa s.k. "närradio" på försök. Från 1979 blev det möjligt för svenska organisationer och föreningar att sända "åsiktsradio", utan samma krav på allsidighet och opartiskhet som gällde i Sveriges Radios sändningar. 1983 införde Danmark närradio, enligt samma riktlinjer som gällde i Sverige.

Även om kostnaderna för att sända radio inte är lika höga som för att sända TV handlar det dock om betydande summor. Det visade sig vara svårt för små föreningar, musikklubbar och närradioföreningar att hålla hög kvalitet på sändning när det var förbjudet att sända reklam eller program finansierade genom sponsring. Närradion har permanentats både i Sverige och Danmark under 1980-talet. Finansieringen har lösts i Danmark, men inte i Sverige.

I både Sverige och Danmark visade det sig vara de starka organisationerna som kunde sända närradio. I Sverige var det främst kyrkor, politiska partier och fackföreningar. I Danmark, där politiska partier inte får sända närradio, var det främst fackföreningar som kom att sända. Men trots att verksamheten permanentats har finansieringsproblemet inte blivit löst i Sverige.

Från den 1 juni 1988 tillät Danmark reklam i närradion. Ett och ett halvt år efter det att reklamförbudet togs bort finns det ungefär 300 närradiokanaler i drift. Drygt hälften av dem finansieras genom reklam.

I Köpenhamn kan man numera lyssna till två fristående radiokanaler.

Varje timme går det dessutom att lyssna till börsnyheter i näringslivsradion. Radion i Danmark har lossats från sina politiska bojor. Det finns numera utrymme för entreprenörer och kreatörer i etern. Koncessionerna för radio, som gäller i högst tre år, utdelas av lokala närradionämnder.

Mot. 1989/90
K238

I Sverige däremot fortsätter den alltmer pinsamma isoleringen gentemot omvärlden, när det gäller radio- och TV-frågor. Den statliga kontrollmyndigheten Närradionämnden har krävt ökade anslag med 33 procent för nästa verksamhetsår! En ökning som, om den beviljas, innebär att de fattiga närradioföreningarna måste betala 20 kronor istället för 15 kronor per sänd timme. För detta får närradioföreningarna och stationerna ingenting, utom "förmånen" att få sina sändningstider granskade av staten.

Den statliga närradioutredningen, under ledning av socialdemokraten Leif Andersson, väntas på numera känt manér inte föreslå några förändringar när det gäller finansieringen. I stället skall utredningen studera "rätten att sända närradio i krig, vid krigsfara samt möjligheten att använda närradiosändare vid inomhusalarmering".

Det torde ankomma på utskottet att utforma erforderlig text.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en ändring av närradiolagstiftningen.
2. att riksdagen beslutar om sådan lagändring att reklam i närradio blir tillåten.

Stockholm den 18 januari 1990

Per Stenmarck (m)